

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 326. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm8395.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Det var den navnkundige Frands Baco Lord af Verulam^{*født 1561}, og en Stund Engellands Cantsler, der satte Rigets *Stor-Seigl* paa det samme gode Raad, og skjøndt man tog ham Seiglet fra, fulgde man dog tildeels Raadet i det *Smaa*. Dog, er end Baco, saalidt som Nogen for god at spørge med paa en skikkelig Maade, som var hans egen Vane, saa er dog Alvor ogsaa paa sit rette Sted, naar man taler om Engellands største Tænkere, og om den første Mand i Christenheden der med aandigt Blik overskuede Videnskabernes Rige, som han gjorde i Bogen om deres Udfyldning. Vel maae man kalde det et Kæmpe-Stykke, en Shakspears jævnaldrende og aandig beslægtede Landsmand værdigt, alt i det sextende Aarhundrede at fælde Stagiriteren, eller dog rettere sætte ham paa sin rette Hylde, som en boglig Alexander, der gjorde Vind med hele Grækenlands Mandskab, men som er al Opmærksomhed værd, fordi man kun af hans Ruller lærer at kjende mangen Kiæmpe, som han opofrede for at være ene Soel paa Himlen. Havde Baco ret forfulgt denne nødvendige Seier³²⁷ over hiin store Mogul i Spidsfindighedens Rige, fulgt sin unægtelige Overbeviisning om Erfaringen som Vidskabs-Kilde, og Tiden som Sandhedens stykkevisse Aabenbaring, saa han havde anvendt sin Tid paa at give den Videnskabernes Historie hvis Savn han bemærkede, da vilde det i det Mindste ikke været hans Skyld, om Engellænderne ei vare blevne det viseste Folk, men han var og selv en Engelskmand og ovenikjøbet langt ude af en Slags fransk Herkomst, hverken fri for engelsk Lyst til at *aagre med sit Pund*, eller fransk Begjærlighed efter det Skin som glimrer; i den lærde som i den borgerlige Verden tog hans Hoved Stikpenge af hans Hjerte for at stadse med, og han realiseerte sin Formue saa rask, at han maatte suge paa Labben tilsidst, og efterlod sig egentlig kun store Ord og et tvetydigt Navn. Han vilde sagtens paa sin Viis snoet sig fra Beskyldningen, med den Anmærkning, at hans Landsmænd havde Øiet i Hænderne, som Dionysius Øret i Fødderne, men det undskylder ham ikke, thi han var for klog til ikke at vide, Philosophen skal holde fast paa Tingene, holde sine Øine hos sig selv, og lade Folk troe hvad de vil. Men, i Hjertet havde han sin Skade, Tredobbeltheden i Mennesket og i hans Forholde: til Gud, sig selv og de udvortes Ting, saae han rigtig nok, men de Hensovne vare døde og andre Mennesker kun Ting for ham, derfor gjorde han Historien kun til Gjenstand for *Hu*³²⁸*kommelsen* ikke for *Kjærligheden*, som ret mærkelig fattes i hans Inddeling af det aandige Menneske, hvor han derimod godt veed at henføre Poesien og Philosophien til deres rette Værnething, ja er klarøiet nok til at see der ligger mere Vidskab i Old-Poesien, som han derfor kaldte den *paraboliske*, end man i hans Dage drømde om. Ogsaa her staaer han ene mellem sit Lands Tænkere, der ellers meende at Phantasie og Fornuft vare saa uforenelige, som om de aldrig kunde være, hvad de dog altid ere: eens om at udgjøre eet Menneske; men saae han dybere, da saae han derfor ikke bedre, thi ligesom Franskmændene siden, vilde han kun see Naturen speile sig i Poesien, havde altsaa dog kun Begreb om en sandselig Indbildnings-Kraft, og Bibelen, som skulde gjort ham klogere, skjød han til Side, brugde den kun til at udtrykke, ei til at styre sine Tanker, under det vel vittige, men saare utilstrækkelige Paaskud, at det var ligesaa bagvendt at ville finde Døden i Livet, som Livet i Døden, Naturen i Gud, som Gud i Naturen, saa han vilde ikke see at Lyset maae forklare Mørket, Livet Døden og Gud Naturen, om de ellers skal blive forklarede. Ham, Frands Baco, den klarøiede Mand, hvis Gnist af aandig Fornuft viiste ham at Naturen i Fornuftens Øie vidner unægtelig om Gud, ham var det, som vilde indskrænke Guds Rige til Aabenbaringen, for at Mennesket kunde have Verden *for*³²⁹*sig selv*, og indbildte sine Landsmænd at de, uden Hensyn paa Guds Ord, kunde frit randsage Naturen, finde der en Vidskab uafhængig af Gud, og dog være troende Christne, og dette er en Brøde imod Troe og sund Fornuft, der hviler meer paa ham, end paa hans Efterfølgere, thi vel fulgde de ham meest fordi de vilde, men de havde ikke hans Forstand. Man seer let, det gik med ham i alle Maader, som med ukjærlige Børn, der, saasnart den myndige Alder bebuder sig i deres Forstand, indbilde sig, den er alt kommet, ringeagte *Forældrene* som avlede dem, vil selvkloge raade sig selv, og mene Forældrene ere godt betalte for Livet med *Æren* at have saa underkloge Børn; men her gjælder det fortrinlig, at tidlig kloge Børn blive ikke gamle, thi snart slukkes i Forstanden den aandige Gnist som Troen har tændt, naar Fornuften udvinder sig af det aandige Samfund, eller bestemtere: al aandig Forstand og Erkjendelse er kun et Skin, der taber sig i Skygge, saasnart det selv vil være Lys. Intet Under da at Baco ei kom videre i Livet og døde *sønneløs*, Alt hvad vi spore af hans^{*1626}. *Aands* Minde i de følgende Dage, er den temmelig almindelige Tanke, at Guds Tilværelse er unægtelig, Aabenbaringen hardtad uundværlig, og Tingenes Forklaring saa godt som uopnaelig, saa deres fordeelagtige Brug er det Eneste, der lønner Umagen at tænke paa.